

ת נ "ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – היסטוריוגרפיה ונבואה	—	(28×2)	—	56 נקודות
פרק שני – נושאי החובה	—	(8×3)	—	24 נקודות
פרק שלישי – נושאי ההרחבה	—	(8×1)	—	8 נקודות
פרק רביעי – קטע שלא נלמד	—	(4×3)	—	<u>12 נקודות</u>
סה"כ	—			100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה — 28 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — חובה (12 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 8 נקודות).

ענה על שתיים מן השאלות 1-3.

1. קרא מלכים א, י"ח, 21-24; 40-45.

מלכים א, י"ח, 21-24

כא ויגֹשׁ אֱלֹהֵיוּ אֶל-כָּל-הָעָם
וַיֹּאמֶר עַד-מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל-שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים אִם-הָאֱלֹהִים לָכֵן אַחֲרָיו וְאִם-הַבַּעַל לָכֵן אַחֲרָיו וְלֹא-עָנּוּ הָעָם
אֹתוֹ דָּבָר: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיוּ אֶל-הָעָם אֲנִי נֹתַרְתִּי נְבִיא לַיהוָה
כג לְבָדִי וְנְבִיאֵי הַבַּעַל אֲרַבְע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים אִישׁ: וַיִּתְּנוּ-לָנוּ
שְׁנַיִם פָּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפָּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחוּהוּ וַיְשִׁימוּ עַל-
הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא יִשְׁימוּ וְאֲנִי אַעֲשֶׂה וְאֶת-הַפָּר הָאֶחָד וְנִתַּתִּי
כד עַל-הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אֵשִׁים: וַקְרָאתָם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי
אֶקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-יַעֲנֶה בְּאֵשׁ הוּא
הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל-הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר:

מלכים א, י"ח, 40-45

מ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיוּ לָהֶם תַּפְשׁוּ אֶת-נְבִיאֵי הַבַּעַל אִישׁ
אֶל-יָמֻלֶט מֵהֶם וַיִּתְּפֹשׂוּם וַיּוֹרְדֵם אֱלֹהֵיוּ אֶל-נַחַל קִישׁוֹן
מא וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיוּ לְאַחָאֵב עֲלֶה אֲכַל וּשְׁתֵּה כִּי-
מב קוֹל הַמֶּזֶן הַגָּשָׁם: וַיַּעֲלֶה אַחָאֵב לֶאֱכַל וּלְשִׁתּוֹת וְאֱלֹהֵיוּ עֲלֶה
נג אֶל-רֹאשׁ הַכְּרִמָּל וַיִּגְהַר אֶרְצָה וַיִּשֶׁם פָּנָיו בֵּין בְּרָכּוֹ: וַיֹּאמֶר
אֶל-נַעֲרָיו עֲלֶה-נָּא הַבֵּט דֶּרֶךְ-יָם וַיַּעַל וַיִּבֹט וַיֹּאמֶר אֵין
מד מְאוּמָה וַיֹּאמֶר שֶׁב שְׁבַע פְּעָמִים: וַיְהִי בִשְׁבַעַיִת וַיֹּאמֶר הִנֵּה-
עַב קָטָנָה כְּכַף-אִישׁ עֲלֶה מִים וַיֹּאמֶר עֲלֶה אִמֵּר אֶל-אַחָאֵב
מה אֲסֹר וְרֹד וְלֹא יַעֲזֹרְכָה הַגָּשָׁם: וַיְהִי עַד-כֹּה וְעַד-כֹּה וְהַשָּׁמַיִם
הִתְקַדְּדוּ עָבִים וְרוּחַ וַיְהִי גֶשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחָאֵב וַיֵּלֶךְ
יֹזְעָאֵל:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) קרא פסוקים 24-21 שלפניך.

הסבר מהי מטרת המבחן שאליהו מציע לערוך. בסס את דבריך על הכתוב.

(6 נקודות)

(2) קרא פסוקים 45-41 שלפניך.

בפסוקים אלה מתואר סיום הבצורת. הסבר כיצד ירידת הגשם קשורה למבחן שערך

אליהו בפסוקים 24-21. (6 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 24-21 שלפניך.

"ולא ענו העם אתו דבר" (פסוק 21).

רד"ק מפרש: לא רצו לומר לו לא 'הן' ולא 'לאו', לפי שהיו מסופקים (מטילים ספק) בדבר;

אבל כששמעו הבחינה, ענו ואמרו 'טוב הדבר'.

על פי פירוש רד"ק, מדוע תחילה לא ענה העם לאליהו, אך מאוחר יותר הסכים להצעתו?

ג. קרא פסוקים 44-41 שלפניך.

(1) יש הטוענים כי לעליית אחאב, המתוארת בפסוקים 41-42, יש משמעות סמלית.

הסבר טענה זו, ובסס אותה על הכתוב. (4 נקודות)

(2) אפשר לראות משמעות סמלית גם במתואר בפסוקים 43-44. הסבר קביעה זו, ובסס

אותה על הכתוב. (4 נקודות)

ד. קרא פסוק 40 שלפניך וגם שמות, ל"ב, 26-28.

שני הנביאים, אליהו ומשה, פעלו להסיר את עבודת האלילים, אך יש הבדל בפעולותיהם.

(1) על פי הפסוקים שקראת, ציין הבדל אחד בין פעולותיו של משה ובין פעולותיו

של אליהו. (4 נקודות)

(2) מהי הסיבה להבדל זה, לדעתך? הסבר. (4 נקודות)

2. קרא דברים, י"ב, 12-1.

דברים, י"ב, 12-1

א אֱלֹהֵי הַחֲקִים
וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ לָךְ לְרִשְׁתָּהּ כָּל-הַיָּמִים אֲשֶׁר-אַתָּם חַיִּים עַל-
ב הָאָדָמָה: אַבְדוּ תִּאֲבֹדוּן אֶת-כָּל-הַמִּקְוֹת אֲשֶׁר עֲבַדְתֶּם
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּם יֹדְשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם עַל-הַהָרִים
ג הָרָמִים וְעַל-הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעֲנָן: וְנִתְּצֹתָם אֶת-
מִזְבְּחֹתָם וּשְׂבָרֹתָם אֶת-מִצְבְּתָם וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בָּאֵשׁ
וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאֲבַדְתֶּם אֶת-שִׁמְשׁוֹ מִן-הַמָּקוֹם הַהוּא:
ד לֹא-תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם: כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׁבִיטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֹּנֹו
ו תִּדְרֹשׁוּ וּבֹאֲתָ שָׁמָּה: וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת
ז מַעֲשֵׂדֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יִדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבְּתֵיכֶם וּבִכּוֹת
בְּקֹרְכֶם וְצֹאנֵכֶם: וְאִכַּלְתֶּם-שָׁם לֶפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם
ח בְּכָל מַשְׁלַח יְדְכֶם אֹתָם וּבִתְיֵכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ:
לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אָנַחְנוּ עֲשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל-הַיֹּשֵׁר
ט בְּעֵינָיו: כִּי לֹא-בֹאֲתָם עַד-עֵתָה אֶל-הַמְּנוּחָה וְאֶל-הַנַּחֲלָה
י אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: וְעִבַּדְתֶּם אֶת-הַיִּדֵּן וּיִשְׁבַּתֶּם
בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֶתְכֶם וְהִנִּיחַ לָכֶם מִכָּל-
יא אִיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וּיִשְׁבַּתֶּם בְּטָח: וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם
בו לְשִׁכְן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֵת כָּל-אֲשֶׁר אָנֹכִי
בְּמִצְוֶה אֶתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעֲשֵׂדֹתֵיכֶם וְתְרוּמַת יִדְכֶם
יב וְכָל מִבְּחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַה': וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם
אֹתָם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעֲבָדֵיכֶם וְאִמְהַתֵּיכֶם וְהַלְוֵי
אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) בקטע שלפניך מתואר חידוש בדרך שבה עובדים את ה'.

ציין מהו החידוש, וכתוב שני שלבים לביצועו.

(8 נקודות)

(2) בחר מן הקטע שלפניך אמצעי ספרותי אחד, הדגם אותו והסבר כיצד הוא מסייע

להדגיש את החידוש. (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. (1) יש הטוענים כי החידוש בדרך עבודת ה' התרחש רק בימי יאשיהו. על פי טענה זו,

באיזו שנה לועזית התרחש החידוש? (3 נקודות)

(2) קרא את הקטע שלפניך וגם מלכים ב, י"ח, 19-22.

יש הטוענים כי החידוש בעבודת ה' הנזכר בספר דברים בא לידי ביטוי כבר

בימי חזקיהו. הסבר ובסס טענה זו. (5 נקודות)

ג. (1) קרא גם מלכים א, י"ח, 20-24.

ציין מהי הסתירה בין הנאמר בפסוקים אלה לנאמר בדברים, י"ב, 5-6. (4 נקודות)

(2) אחת הדעות בנוגע לזמן החיבור של ספר דברים פותרת את הסתירה שצינת

בתת-סעיף 1.

ציין מהי הדעה, והסבר כיצד היא פותרת את הסתירה. (4 נקודות)

ד. קרא פסוק 11 בקטע שלפניך.

(1) מהי תפיסת האלוהות הבאה לידי ביטוי בפסוק? הסבר. (5 נקודות)

(2) קרא עזרא, א', 2-4.

האם תפיסת האלוהות בדברים, י"ב, פסוק 11 עולה בקנה אחד עם תפיסת האלוהות

בעזרא, א', 2-4? בסס את דבריך על הקטעים. (3 נקודות)

3. קרא ירמיה, כ"ה, 14-1.

ירמיה, כ"ה, 14-1

א הדֹּבֶר אֲשֶׁר-הָיָה עַל-יִרְמְיָהוּ
עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית לַיהוֹזָקִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַשָּׁנָה הָרִאשֹׁנִית לִנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:
ב אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה וָאֵל כָּל-יֹשְׁבֵי
ג יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר: מִן-שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַיֹּאשִׁיָּהוּ בֶן-אֲמוּן
מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה
ד דֹּבֶר-ה' אֵלַי וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם אֲשֶׁפִים וְדִבַּר וְלֹא שָׁמַעְתֶּם:
ה וְשָׁלַח ה' אֲלֵיכֶם אֶת-כָּל-עַבְדֵי הַנְּבָאִים הַשְׂכֵּם וְשָׁלַח וְלֹא
ו שָׁמַעְתֶּם וְלֹא-הִטִּיתֶם אֶת-אָזְנוֹכֶם לִשְׁמֹעַ: לֵאמֹר שׁוּבוּ-נָא
ז אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הָרְעָה וּמִדֶּעַ מַעֲלִיכֶם וּשְׁבוּ עַל-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
ח נָתַן ה' לָכֶם וְלֵאבוֹתֵיכֶם לְמֶן-עוֹלָם וְעַד-עוֹלָם: וְאֵל-
ט תִּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לַעֲבֹדָם וְלִהְיוֹתָם לָהֶם
י וְלֹא-תַכְעִסוּ אוֹתִי בַּמַּעֲשֶׂה יְדֵיכֶם וְלֹא אֶרְעֶ לָכֶם: וְלֹא-
יא שָׁמַעְתֶּם אֵלַי נְאֻם-ה' לְמַעַן הַכְּעִסוּנִי בַּמַּעֲשֶׂה יְדֵיכֶם לָרַע
יב לָכֶם: לָכֵן כֹּה אָמַר ה' עֲבֹאוֹת יַעַן אֲשֶׁר לֹא-
יג שָׁמַעְתֶּם אֶת-דִּבְרֵי: הַנְּנִי שָׁלַח וְלִקְחָתִי אֶת-כָּל-מִשְׁפָּחוֹת
יד צֶפֶן נְאֻם-ה' וְאֵל-נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַבְדִּי וְהִבֵּאתִים
טו עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְעַל-יֹשְׁבֶיהָ וְעַל כָּל-הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב
טז וְהַחֲרַמְתִּים וּשְׁמַתִּים לַשֹּׁמֵה וְלַשְׂרָקָה וְלַחֲרָבוֹת עוֹלָם:
יז וְהִאֲבֹדְתִי מֵהֶם קוֹל שִׁשּׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה
יח קוֹל רִחִים וָאֹזֶן נֹר: וְהִיְתָה כָל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַחֲרָבָה לַשֹּׁמֵה
יט וְעַבְדֵי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת-מֶלֶךְ בָּבֶל שְׁבַעִים שָׁנָה: וְהָיָה
כ כְּמִלְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל-מֶלֶךְ-בָּבֶל וְעַל-הַגּוֹי הַהוּא
כא נְאֻם-ה' אֶת-עוֹנָם וְעַל-אָרֶץ כְּשָׁדִים וּשְׁמַתִּי אוֹתוֹ
כב לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם: וְהִבֵּאוֹתִי עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶת-כָּל-דִּבְרֵי
כג אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ אֵת כָּל-הַכְּתוּב בַּסֵּפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר-
כד נְבִיא יִרְמְיָהוּ עַל-כָּל-הַגּוֹיִם: כִּי עַבְדֵיכֶם גָּסְהֶמָּה גּוֹיִם
כה רַבִּים וּמַלְכִים גְּדוֹלִים וּשְׁלֹמַתִּי לָהֶם כַּפְעֵלָם וְכַמַּעֲשֶׂה
כו יְדִיהֶם:

הַכְּעִסוּנִי

וְהִבֵּאתִי

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) קרא פסוקים 8-14 בקטע שלפניך.

בפסוקים אלה ירמיהו משמיע דברים פסימיים ודברים אופטימיים.

הסבר מה הם הדברים הפסימיים ומה הם הדברים האופטימיים. בסס את דבריך על

הכתוב. (8 נקודות)

(2) קרא גם **עזרא**, א', 1-2.

הבא מן הקטע **בעזרא** ראיה המעידה על התגשמות הנבואה של ירמיהו שבקטע

שלפניך, והסבר אותן. (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. כדי להביע את המסר הנבואי, הנביא מביע את דבריו באמצעות מצלול (פסוקים 9-12)

וציון פרטים המסמלים את שגרת חיי היום-יום (פסוק 10).

(1) הדגם כל אחד מן האמצעים המודגשים בקו. (2 נקודות)

(2) מהו המסר הנבואי המובע באמצעות המצלול, וכיצד ציון פרטים משגרת היום-יום

מחדד את המסר הנבואי הזה? (6 נקודות)

ג. קרא פסוקים 3-7 בקטע שלפניך.

(1) הוכח מפסוקים 3-7 שהתגשמות נבואת הזעם של הנביא היא בלתי נמנעת.

(4 נקודות)

(2) קרא גם **ירמיה**, ז', 9. ירמיהו מדבר על שני סוגי חטאים. ציין מה הם הסוגים האלה,

וכתוב איזה סוג לדעתך מצדיק חורבן של חברה. הסבר. (4 נקודות)

ד. (1) קרא פסוק 9 בקטע שלפניך.

מהי לדברי הנביא הסיבה למעורבות של בבל בחורבן יהודה? (3 נקודות)

(2) קרא פסוקים 12-14 ואת דברי י' איזנברג שלפניך.

ירמיהו מוכיח את העם על רקע המאורעות הפוליטיים המתרחשים סביבו [...] [ירמיהו

מראה ש]אפשר לקבוע מראש מי ינצח בסיבוב הבא של המלחמה, וגם כמה זמן יארך

נצחוננו. כי שבעים שנה הוא משך העונש הצפוי לישראל, ולאחר שישראל יישא את עונשו,

שוב אין לבבל זכות להיות אימפריה, והיא תיפול ותהיה שממת עולם. לא הפוליטיקה

מוליכה את המוסר, אלא להפך: המוסר הוא הקובע את התוצאות הפוליטיות.

(אתר דעת [2016] איזנברג, י'. **בבל או מצרים**. אוחזר ב-4 ביולי 2016 מ-<http://www.daat.ac.il>)

הסבר על פי דברי איזנברג, מדוע השתנה היחס של ה' לבבל לאחר 70 שנה.

(5 נקודות)

פרק שני — נושאי החובה (24 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 4-7 (לכל שאלה — 8 נקודות).

חוק

4. קרא דברים, כ', 1-8.

א
כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
אִיְבֹךָ וּרְאִיתָ סוֹס וְרֶכֶב עִם רַב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מִהֶם כִּי־הִיא
ב אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֲדָן מִצְרַיִם: וְהָיָה כִּקְרַבְכֶם אֶל־
ג הַמִּלְחָמָה וְנָגַשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל־הָעָם: וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קָרַבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אִיְבֵיכֶם אֶל־יָרֵךְ
ד לִבְבָּכֶם אֶל־תִּירָאוּ וְאֶל־תַּחֲפוּזוּ וְאֶל־תַּעֲרִצוּ מִפְּנֵיהֶם: כִּי־הִיא
אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אִיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ
ה אֶתְכֶם: וְדִבְרוּ הַשְּׂטָרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה
בֵּית־חֹדֶשׁ וְלֹא חָנְכוּ יָלְדָּה וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנֵי־מוֹת בַּמִּלְחָמָה
ו אִישׁ אַחֵר יִחַנְכֶנּוּ: וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יָלְדָּה
ז וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנֵי־מוֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחַלְלֶנּוּ: וּמִי־
ח הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יָלְדָּה וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנֵי־מוֹת
בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקַּחנָה: וַיִּסְפוּ הַשְּׂטָרִים לְדִבֶּר אֶל־הָעָם
וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הִירָא וְרֹךְ הַלֵּבָב יָלְדָּה וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יָבֹס
אֶת־לֵבָב אֶחָיו כָּל־כּוֹ:

בקטע שלפניך מצוינים המקרים המזכים במתן פטור מגיוס למלחמה.

א. הסבר מהו המכנה המשותף של שלושת הפטורים הראשונים, ומהו ההסבר לפטור הרביעי.

(4 נקודות)

ב. לדעתך, באיזה מן המקרים מתן הפטור הוא המוצדק ביותר? נמק. (4 נקודות)

חוכמה

5. קרא איוב, ב', 9.

ט וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עֲדָךְ מַחְזִיק בְּתַמְתָּךְ בְּרַךְ אֱלֹהִים וּמַתְּ:

קרא גם בראשית, ג', 1-6. בשני הקטעים האלה אישה מתערבת בנעשה.

א. הסבר מהי המעורבות של כל אחת מן הנשים בקטעים אלה, ומהי מטרת ההתערבות של

כל אחת מהן. (4 נקודות)

ב. על בריאת האישה כותב הרש"ר הירש:

כל עוד האדם לבדו, עדיין העולם שרוי בלא טוב.

[...]

השלמת הטוב היא האישה [...] ורק משנבראה האישה הושלם הטוב.

האם לדעתך, דברי אשת איוב עולים בקנה אחד עם דבריו של הרש"ר הירש? הסבר.

(4 נקודות)

נביאי אמת ושקר

6. קרא ירמיה, כ"ג, 28.

הַנְּבִיא אֲשֶׁר-אֶתֹ

כח

חִלּוֹם יִסְפֹּר חִלּוֹם וְאֲשֶׁר דִּבְרֵי אֶתֹ יְדַבֵּר דִּבְרֵי אֱמֶת מֵה-
לַתֵּבֶן אֶת-הַבֵּר נֹאס־הֵ:

א. לפי החלק הראשון של הפסוק, הסבר כיצד אפשר להבחין בין נביא שקר ובין נביא אמת.

(4 נקודות)

ב. כיצד הדימוי שבחלק השני של הפסוק עשוי לתרום להבחנה בין נביא שקר ובין נביא אמת?

(4 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

7. קרא חגי, א', 3-11.

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה בְּיַד-חֲגִי הַנְּבִיא
 לֵאמֹר: הֵעֵת לָכֶם אֲתֶם לְשֹׁבֵת בְּבֵתֵיכֶם סְפוּנִים וְהַבֵּית הַזֶּה
 חָרֵב: וַעֲתָה כֹּה אָמַר יְהוָה: עֲבֹאוּת שִׁימוּ לְבַבְכֶּם עַל-דְּרִכֵיכֶם:
 וְרַעְתֶּם הָרִפָּה וְהִבֵּא מַעֵט אֲכֹל וְאִין-לְשַׁבֵּעַה שְׁתוּ וְאִין-
 לְשַׁכְּרָה לְבוֹשׁ וְאִין-לֶחֶם לוֹ וְהַמְשַׁתָּכֵר מִשְׁתָּכֵר אֶל-צִרוֹר
 כֹּה אָמַר יְהוָה: עֲבֹאוּת שִׁימוּ לְבַבְכֶּם עַל-
 דְּרִכֵיכֶם: עָלוּ הָהָר וְהִבֵּאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת וְאַרְצָה-בּוֹ וְאֶכְבֵּד
 אֶמְרִי יְהוָה: פָּנָה אֶל-הָרִפָּה וְהִנֵּה לְמַעַט וְהִבֵּאתֶם הַבַּיִת
 וְנִפְתַּחְתִּי בּוֹ יַעַן מָה נָאִם יְהוָה: עֲבֹאוּת יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר-הוּא
 חָרֵב וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ: עַל-כֵּן עָלִיכֶם כָּלֵאוּ שָׁמַיִם
 מִטָּל וְהָאָרֶץ כָּלֵאָה יְבוּלָה: וְאֶקְרָא חָרֵב עַל-הָאָרֶץ וְעַל-
 הַהָרִים וְעַל-הַדָּגָן וְעַל-הַתִּירוֹשׁ וְעַל-הַיִּצְהָר וְעַל אֲשֶׁר
 תּוֹצִיא הָאֲדָמָה וְעַל-הָאָדָם וְעַל-הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל-יִגְיַע
 כְּפִיסִים:

א. קרא גם את הקטע שלפניך מכתובת הגליל של גודיאָה מֶלֶךְ לְגֶשׁ.

[...] ביום שישלח ידו לעבודת הבית, יקרא האל לרוח נושאת גשם שתביא שפע משמים [...],
 ביום בו יונחו יסודות המקדש יבוא שפע על הארץ [...] שמן יזרום בשפע, צמר ישקל בשפע.
 ביום שהמקדש יוקם [...].

(טלשיר, צ' [1994]. חגי. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [כרך תרי עשר ב', עמ' 146]. תל אביב: דודזון-עתי)

לפי כל אחד מן הקטעים שקראת, הסבר כיצד הקמת מקדש לאל משפיעה על המצב

הכלכלי של מאמיניו. בסס את דבריך על שני הקטעים. (4 נקודות)

ב. חגי מעודד את העם לשנות את התפיסה בנוגע למקדש. בסס קביעה זו על פסוק 8 בקטע

שלפניך, והסבר את דבריך. (4 נקודות)

פרק שלישי — נושאי ההרחבה (8 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 8-9 (8 נקודות).

נביאי אמת ונביאי שקר

8. קרא עמוס, ז', 17-17.

ז כה הִרְאֵנִי וְהִנֵּה אֲדֹנָי נֹצֵב עַל־חֻמַּת אֲנֹךְ
ח וּבִקְדוֹ אֲנֹךְ: וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי מַה־אַתָּה רֹאֶה עָמוֹס וַאֲמַר
אֲנֹךְ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הִנְנִי שָׁם אֲנֹךְ בְּקֶרֶב עַמִּי יִשְׂרָאֵל לֹא־אוֹסִיף
ט עוֹד עֲבוֹד לוֹ: וְנִשְׁמוּ בַּמּוֹת יִשְׁחָק וּמִקְדָּשָׁי יִשְׂרָאֵל יִחַרְבוּ
י וְקִמַּתִּי עַל־בֵּית יִרְבֵּעַם בַּחֲרָב: וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה
כ הֵן בֵּית־אֵל אֶל־יִרְבֵּעַם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קִשְׁד עָלֶיךָ
עָמוֹס בְּקֶרֶב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא־תוּכַל הָאָרֶץ לְהָכִיל אֶת־
יא כָּל־דְּבָרָיו: כִּי־כֹה אָמַר עָמוֹס בַּחֲרָב יָמוּת יִרְבֵּעַם וַיִּשְׂרָאֵל
יב גָּלָה יִגְלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ: וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָה אֶל־
עָמוֹס חֲזֹה לָךְ בְּרַחֲלֶךָ אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה וְאָכַל־שֵׁם לָחֶם וְשֵׁם
יג תִּנְבְּאָ: וּבֵית־אֵל לֹא־תוֹסִיף עוֹד לְהִנָּבֵא כִּי מִקְדָּשׁ־מֶלֶךְ הוּא
יד וּבֵית מַמְלָכָה הוּא: וַיַּעַן עָמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל־אֲמַצְיָה לֹא־נִבְיָא
אֲנִכִּי וְלֹא בֶן־נִבְיָא אֲנִכִּי כִּי־בּוֹקֵר אֲנִכִּי וּבּוֹלֵם שְׂקָמִים:
טו וַיִּקְחֵנִי ה' מֵאַחֲרֵי הַצֹּאֵן וַיֹּאמֶר אֵלַי ה' לָךְ הִנָּבֵא אֶל־עַמִּי
טז יִשְׂרָאֵל: וְעַתָּה שְׁמַע דְּבַר־ה' אַתָּה אָמַר לֹא תִנְבְּא עַל־
יז יִשְׂרָאֵל וְלֹא תִטִּיף עַל־בֵּית יִשְׁחָק: לָכֵן כֹּה־אָמַר ה'
אֲשַׁתְּךָ בַּעִיר תִּזְנֶה וּבְנֶיךָ וּבָנֶיךָ בַּחֲרָב יָפְלוּ וְאֲדָמָתְךָ בַּחֲבֹל
תִּחְלַק וְאַתָּה עַל־אֲדָמָה טִמְאָה תָמוּת וַיִּשְׂרָאֵל גָּלָה יִגְלָה
מֵעַל אֲדָמָתוֹ:

א. קרא גם ירמיה, כ', 1-6.

בשני הקטעים בא לידי ביטוי מתח בין הכוהנים ובין הנביאים.

מהי הסיבה למתח זה בכל אחד מן הקטעים? (4 נקודות)

ב. האם לדעתך התגובה של עמוס על דברי אמציה הולמת את תפקיד הנביא? נמק.

(4 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

9. קרא תהלים, קל"ז.

א על־נהרות וּבְבֵל שֶׁם יִשְׁבְּנוּ גַם־בְּכִינוּ בְּזִכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: עַל־
ג עֲרֵבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנִדּוֹתֵינוּ: כִּי שֶׁם וְשִׁאלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ
ד דְּבָרֵי־שִׁיר וְתוֹלְדֵינוּ שְׂמֵחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ נִשִּׁיר
ה אֶת־שִׁיר־הָעֵל אֶל אֲדָמַת נָכַר: אִם־אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח
ו יְמִינִי: תִּדְבֹּק לְשׁוֹנִי וְלִחְכִּי אִם־לֹא אֶזְכְּרֶכִי אִם־לֹא אֶעֱלֶה
ז אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמִי: זָכֹר הָיָה לִבִּי אֲדֹם אֵת יוֹם
ח יְרוּשָׁלַם הָאֹמְרִים עֲרוּ עֲרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: בְּתִבְבֵּל הַשְׁדּוּדָה
ט אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלֶם־לָךְ אֶת־גְּמוּלָךְ שְׂגִמְלַת לָנוּ: אֲשֶׁרִי וְשִׁיִּאֲחִי
וְנִפְּץ אֶת־עַלְלִיךָ אֶל־הַסֶּלַע:

היום מקובל להבחין בכמה דרכי התמודדות של יחיד או של ציבור עם אבדן ואבדל:

הכחשה, דיכאון, מיקוח, כעס, השלמה.

במזמור זה באות לידי ביטוי דרכי התמודדות אלה. ציין שלוש מהן, וכתוב כיצד הן

באות לידי ביטוי בקטע.

פרק רביעי — קטע שלא נלמד (12 נקודות)

ענה על שאלה 10 — חובה ועל שתיים מן השאלות 11-13 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא מלכים א, ג', 5-28.

בגבעון

ה

נראה ה' אל-שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל
 מה אתן-לך: ויאמר שלמה אתה עשית עס-עבדך דוד אבי
 חסד גדול כאשר הלך לפניך באמת ובצדקה ובישורת לבב
 עמך ותשמר-לו את-החסד הגדול הזה ותתן-לו בן יושב
 על-כסאו כיום הזה: ועתה ה' אלהי אתה המלכת את-
 עבדך תחת דוד אבי ואנכי נער קטן לא אדע צאת ובא:
 ח ועבדך בתוך עמך אשר בחרת עס-לב אשר לא-ימנה ולא
 ט יספר מרב: ונתת לעבדך לב שמע לשפט את-עמך להבין
 י בין-טוב לרע כי מי יוכל לשפט את-עמך הכבד הזה: וייטב
 יא הדבר בעיני אדני כי שאל שלמה את-הדבר הזה: ויאמר
 אלהים אליו וען אשר שאלת את-הדבר הזה ולא-שאלת
 לך ימים רבים ולא-שאלת לך עשר ולא שאלת נפש איביך
 יב ושאלת לך הבין לשמע משפט: הנה עשיתי כדברייך הנה
 נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא-היה לפניך ואחריו
 יג לא-יקום כמוך: וגם אשר לא-שאלת נתתי לך גם-עשר גם-
 יד כבוד אשר לא-היה כמוך איש במלכים כלי-ימין: ואם
 תלך בדרכי לשמור חקי ומצותי כאשר הלך דויד אביך
 טו והארכת את-ימין: ויקץ שלמה והנה חלום
 ויבוא ירושלם ויעמד ולפניו ארון ברית-אדני ויעל עלות ויעש
 טז שלמים ויעש משה לכול-עבדיו: אז תבאנה
 יז שתיים נשים זנות אל-המלך ותעמדנה לפניו: ותאמר האשה
 האחת בי אדני אני והאשה הזאת ישבת בבית אחד ואלד
 יח עמה בבית: וה' ביום השלישי ללדתי ותלד גם-האשה
 הזאת ואנחנו יחדיו אין-זר אתנו בבית זולתי שתיים-אנחנו
 טט בבית: וימת בן-האשה הזאת לילה אשר שכבה עליו: ותקם

בַּתּוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנֵי מֵאֲצִלִּי וְאִמְתָּךְ יִשְׁנָה וַתִּשְׁפִּיבֵהוּ
 כא בַּחֲקִיקָה וְאֶת־בְּנֵה הַמֶּת הִשְׁפִּיבָה בַּחֲקִיקִי: וְאִקֶּם בַּפֶּקֶד
 לְהִינִיק אֶת־בְּנֵי וְהִנֵּה־מֶת וְאֶת־בּוֹנֵן אֵלָיו בַּפֶּקֶד וְהִנֵּה לֹא־
 כב הָיָה בְּנֵי אִשָּׁר יִלְדָּתִי: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֲחֵרֶת לֹא כִּי בְנֵי הָחַי
 וּבִנְךָ הַמֶּת וְזֹאת אֲמָרֶת לֹא כִּי בִנְךָ הַמֶּת וּבְנֵי הָחַי וַתִּדְּבַרנָה
 כג לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֲמָרֶת זֶה־בְּנֵי הָחַי וּבִנְךָ הַמֶּת
 כד וְזֹאת אֲמָרֶת לֹא כִּי בִנְךָ הַמֶּת וּבְנֵי הָחַי: וַיֹּאמֶר
 כה הַמֶּלֶךְ קָחוּ לִי־חֶרֶב וַיָּבֹאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הָחַי לְשָׁנִים וְתָנוּ אֶת־הַחֲצִי לָאֵחָת וְאֶת־
 כו הַחֲצִי לָאֵחָת: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אִשָּׁר־בְּנֵה הָחַי אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי־
 נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנֵה וַתֹּאמֶר וּבִי אֲדֹנִי תִּנּוּ־לָהּ אֶת־הַיֶּלֶד
 הָחַי וְהַמֶּת אֶל־תִּמְיתָהוּ וְזֹאת אֲמָרֶת גִּם־לִי גִם־לָךְ לֹא יִהְיֶה
 כז גִּזְרוּ: וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תִּנּוּ־לָהּ אֶת־הַיֶּלֶד הָחַי וְהַמֶּת לֹא
 כח תִּמְיתָהוּ הִיא אִמּוֹ: וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר
 שָׁפַט הַמֶּלֶךְ וַיֵּדְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חֲכָמָת אֱלֹהִים
 בָּקָרְבוּ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט:

ענה על שאלה 10 (חובה).

10. א. באיזה שלב של מלכות שלמה התרחשו האירועים המתוארים בפסוקים 5-15

בקטע שלפניך? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. מהי החשיבות של התרחשויות האירועים האלה בשלב זה של מלכותו? (2 נקודות)

(שים לב: המשך השאלות בעמוד הבא)

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. קרא פסוקים 16-23 בקטע שלפניך.

הסבר שני גורמים שהקשו על שלמה להכריע במקרה שהובא לפניו. בסס את דבריך על הכתוב.

12. קרא פסוקים 24-27 בקטע שלפניך ואת דברי ל' פליטמן על פסוקים אלה:

פסיקתו של המלך במשפט, שיש לגזור את הילד החי לשניים, מעידה על הבנה פסיכולוגית עמוקה [...].

(פליטמן, ל' [1994]. משפט שלמה. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [כרך מלכים א, עמ' 41]. תל אביב: דודון-עתי)

האם לדעתך שלמה מוכיח בפסיקתו "הבנה פסיכולוגית עמוקה"? נמק.

13. יש הטוענים שתיאור המשפט בקטע שלפניך מעיד כי ה' אכן נענה לבקשה של שלמה (פסוק 9).

הסבר טענה זו, ובסס אותה על הכתוב.

בהצלחה!